

ZA IZDAVAČA

Ivan Bevc

Nika Strugar Bevc

© za srpsko izdanje

BOOKA

11000 Beograd, Cara Dušana 68

office@booka.in

www.booka.rs

IZVRŠNA UREDNICA

Sanja Bogićević

PREVOD S HOLANDSKOG

Mila Vojinović

LEKTURA

Borka Slepčević

KOREKTURA

Ana Vranješ

PRELOM

Bodin Jovanović

DIZAJN KORICA

Jakov Jakovljević

ŠTAMPA

DMD štamparija

Beograd, 2024.

BOOKA.

Knjiga **206**

ARNON GRUNBERG

AZILANT

Naslov originala

Arnon Grunberg

De asielzoeker

© Arnon Grunberg, 2003.

Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti
niti reprodukovati u bilo kom obliku bez pismene
saglasnosti izdavača.

ARNON GRUNBERG
AZILANT

Prevela Mila Vojinović

Za Marijane

1

„Ptica je bolesna.“ Jednog jutra, bilo je rano, ali se u stanu zadržala vrelina od prethodnih nedelja, žena ovim rečima budi Kristijana Beka. Nosi belu spavaćicu koju ima još od dvanaeste godine.

Bek strahuje od opasnosti, iako ne zna tačno odakle vreba; zato mu je san lak. Žena nije morala mnogo da se trudi da ga probudi, dovoljan je bio šapat i reč „bolesna“. Bek zna da smrt voli da napadne tamo gde je ne očekuješ; kako bi je nadmudrio, odlučio je da je očekuje uvek i svuda. Nešto je u njemu umrlo, čeka da i ostatak umre, pa da svi delovi ponovo budu jednaki, ili da, i to je moguće, deo koji je umro ponovo oživi, kao kada se neočekivano pomeri oduzeta ruka. Ne prestaje da se nada, ne zna kako se to radi. Ako ga nešto čini ludim, onda je to nada koju gaji, zato je odlučio da je potisne, smrtno je opasno nadati se previše. Ali naravno da nada nije sasvim nestala. Kao kad majka na pitanja reportera o nestalom sinu kaže: „Napišite da mislim da je živ, napišite da sam sigurna da je živ.“

Bek je siguran da je živ. Uspravlja se, kao kroz maglu se seća da je sanjao prevodilačku agenciju u kojoj radi. Često je sanja. Reč „bolesna“ mu je odzvanjala u ušima. Bolesna, očekivao je tu reč kao da je već mesecima očekivao da mu

pokucaju na vrata, pa je iznenađen što su tek sad došli da ga uhapse. Uspeva da sačuva privid bezbrižnosti. „Dugo vam je trebalo, gospodo.“

Gleda ženino uplašeno lice, ona na trenutak pritisne nos uz njegov; dobro poznaje to lice, bolje nego sopstveno – koliko ga je samo puta posmatrao, bolje reći proučavao? Dobro mu je poznata i spavaćica, njena kosa. Kao što je to često slučaj u ovo doba dana, na nozdrvi joj je ostalo malo noćne kreme, ali strah je nov. Čini se da joj je izobličio lice.

Kristijan Bek prevodi uputstva za upotrebu, s engleskog na nemački, uputstva za usisivače, automobile, štampače, foto-kopir aparate, električne trotinete. Cene ga kao prevodioca zato što je precizan i prijatan. Ima ih šestoro u agenciji, uključujući i koordinatorku.

Ponekad neko od kolega kaže: „Rođendan mi je, torta je u kuhinji.“ Bek onda, između dva uputstva za upotrebu, ode u malu kuhinju i iseče parče torte, čak i ako mu se zapravo ne jede, i zatim od srca čestita slavljeniku. Gotovo uvek se potruži i da postavi par ličnih pitanja koja nikoga ne bi mogla da uvrede. A kada je njemu rođendan, objavi: „Rođendan mi je, ostavio sam tortu u kuhinji.“

Prevodioci se brzo smenjuju, većina ne ostane duže od godinu dana, najviše godinu i po, uputstva za upotrebu su im samo usputna stanica. Bek je tu već više od deset godina. Jednom su mu ponudili mesto koordinatora, ali to bi značilo da mora duže da ostaje, da preuzme više odgovornosti, iako bi onda naravno i više zarađivao. Pristojno se zahvalio.

Svi prevodioci su morali da potpišu formular u kom piše da su odgovorni za nesreće koje proizilaze iz prevodilačkih grešaka, ali nije to razlog Bekove preciznosti. On smatra da ljudi imaju pravo na aparat s adekvatnim uputstvom za

upotrebu. Kada primeti da neki novi kolega brlja, kaže mu: „Nemoj da brzaš, plaćaju nas na sat, a ne po reči.“

Niti ko primećuje da ne govori o sebi, niti zbog toga deluje misteriozno i tajnovito, jer on jeste onakav kakvim se izdaje: srećan čovek koji se zadovoljava malim stvarima. Biti zadovoljan malim stvarima stvar je vežbe, baš kao tenis ili bilijar. Dugo je vežbao i naposljetku mu je uspelo. Nije mu bio potreban Bog, meditacija ili neki redak čaj. Bek smatra da su takva pomoćna sredstva namenjena samo prevarantima. On ne vara, želi da ide ka provaliji bez sigurnosne mreže.

Povremeno posle posla ode na pivo s nekoliko kolega. Nije toliko ozbiljan kao što bi čovek pretpostavio kada ga vidi nadvijenog nad uputstvima za upotrebu. Pre svega je neprimetan, ali u njegovom slučaju je to izbor. Izvesna doza nevidljivosti je preduslov za sreću.

Bek posmatra lice svoje žene, njene tamne obrve, kožu – on je muškarac koji voli kožu, flekice, trunčice, perut, neželjene dlačice, ali i nežnost, toplotu, znoj, pore koje se otvaraju na toploti. Zatim mu ruka prelazi preko stočića pored kreveta u potrazi za naočarima, kao da već ne vidi dovoljno, kao da želi da vidi više. Oseća ženin miris, prilično dominantan miris njenog dezodoransa, kada je toplo, ume i da mu smeta, ali joj ništa ne kaže. Besmisleno je izgovarati sve što pomisliš, time oživljavaš mišljenja za koja bi bilo bolje da nikada nisu nastala. Svađe eskaliraju, jedna reč povlači drugu, neko dohvati viljušku ili šrafciğer, a zbog čega? Time se ništa ne postiže.

Prevodilačka agencija ima fino radno vreme, od dvanaest do pet. Ali Bek često krene već u pola deset. Žena mu se bavi naučnim istraživanjem, i to od pre nekoliko godina čini od kuće. Ne želi da joj smeta, pa izađe da šeta, malo čita u biblioteci, ili u parku kad je lepo vreme. Prvobitno je imala

kabinet na fakultetu, ali tamo joj je bilo previše bučno, po odseku su se šetali ljudi koje je mrzela. Nekako bi i podnela glasne, površne koleginice da se nisu po čitav dan samo žalile. Zato je odlučila da istraživanje završi od kuće.

Istraživanje se tiče eksperimenata sa usvajanjem jezika kod životinja, retko pričaju o tome. Kao što ne razgovaraju ni o uputstvima za upotrebu. Ima drugih stvari o kojima govore. Ne dele posao, već mirise, prošlost, krevet, usamljenost, nju možda i više od svega drugog. Usamljenost se deli ćutke, u tome ima izvesne pomirenosti, znaš da ti se izolovanost neće rasparati više od tih par procepa, dosegao si granice onoga što se može nazvati „upoznavanjem“, ta druga osoba ti neće prići bliže. Bliže je iluzija, još bliže je opasno.

Ljudi često nepravedno očekuju da će im veza, partner prekinuti usamljenost. Bek i njegova žena to ne očekuju, oni zapravo ne očekuju mnogo jedno od drugog, i to im je zajedničko. Beku je potrebno da ga žena gane, iako je to kasno shvatio. Ne treba mu nikakvo zadovoljenje, očigledna i preterano iskazana ljubav, niti potvrda – šta bi trebalo da bude potvrđeno, on lično? Ne, on više ne traga za potvrdom, a ni misterija ga preterano ne zanima. Sve je to lepo neko vreme, ali samo od ganuća može duže da se živi. Možda je ono za čim Bek traga nevinost, i to ne samo u ženi. Nevinost ume da ga gane, ponekad toliko da se bori da ne zaplače, ali to niko ne vidi, ni borbu ni suze. Baš kao što i mišljenja započnu svoj život kada se izgovore, jasno mu je da i javno iskazane emocije mogu postati veće nego što je to dobro za one kojih se tiču. Ljubav je najčistija disciplina, baš kao i masovno ubistvo ili rad u fabrici, ona ne podrazumeva prepuštanje, već upravo suprotstavljanje emocijama. Ljudi koji ne mogu da savladaju svoje emocije nepredvidivi su i opasni po život.

Kristijana Beka bismo mogli nazvati tragačem za nevinnošću, skupljačem nevinosti, kao što neko drugi sakuplja leptire. Hrani se tuđom nevinošću, njegova melanholija proizilazi iz uvida da izumire hrana koja mu je potrebna, a da on tom procesu doprinosi.

Dok gleda ženino uplašeno lice i pažljivo joj rukom obuhvata oznojenu glavu, ne može da potisne pomisao da se zbog njega razbolela. Kao što je svojevremeno bio odgovoran i za sopstvenu bolest. Bolest mora odnekud da dođe, a iz njega bolesti izlaze kao crvi ispod kamena.

Bek svoju ženu već godinama, zapravo otkako su se upoznali, zove „ptica“, ili „ptičica“. U nekom trenutku je stekla naviku da govori o sebi u trećem licu. Prevashodno tokom srećnijih i intimnijih trenutaka. Na primer, ume da kaže: „Ptica ide časkom da kupi vodu.“ Ta navika mu je dirljiva, kao i činjenica da toliko pazi na svoje stvari da i dalje oblači spavaćicu koju je nosila i s dvanaest godina. Retko šta baca, radije popravlja: cipele, majice, haljine, čaršave, čarape, budilnike.

Dok joj drži lepljivi potiljak, svestan je da bi trebalo da pita: „Šta je bilo?“, ali izgleda da se zarazio strahom koji joj prekriva lice kao debeli slojevi šminke, oduzima mu dah, jezik mu postaje težak i trom. Misli samo na jedno: zbog mene se razbolela. Ta misao ga ne začuđuje, još manje ga uznemirava. Neće je nikada izgovoriti, ali ostaje da mu se mota po glavi. Krivica koju pripisujemo sebi predstavlja sećanja s kojima zaspimo i s kojima se budimo.

Potiljak joj nikad ranije nije bio tako vlažan. Ima obao potiljak, zato što je, tako mu je jednom ispričala, kao beba stalno spavala na stomaku. U današnje vreme se to više ne sme, zbog smrti novorođenčadi. Ona i dalje spava na stomaku,

poluispruženih ruku, kao da pliva prsno, pa je iznenade duboki i isceljujući snovi.

U stanu je vruće, već godinama govore kako treba da kupe klimu, ali svake godine kažu da leta u ovom delu Evrope nisu tako vruća, da je to bacanje para, da je super i bez klime. A ipak svake godine bude dana, ovog leta čak i nedelja, kada se ritual ponavlja. Obilaze prodavnice, uzimaju mere, i dok se odluče: Da, sad ćemo da je kupimo, vrućina prođe.

Juče je na naslovnici jednih tabloidnih novina pisalo: TALAS VRELINJE RUŠI EVROPU. U kuhinji prevodilačke agencije nalazi se gomila novih izdanja tabloida, kako bi se prevodioci odmorili i rasonodili na pauzi.

Stavivši naočare, Bek se osmehne ženi, ali ona mu ne uzvraća. Gleda joj opušteno obraze, sitan nos. Briše joj noćnu kremu preostalu od prethodne večeri i razmišlja o saksiji za biljku koju bi danas trebalo da kupi. Bila je na spisku, a on je za svaki slučaj dopisao i: pogledati klime. Možda će je ovog leta kupiti.

Naučna istraživanja ne donose novac, već koštaju, čast izuzecima. I iako prevodilačka agencija fino plaća, za jedan ipak tako jednostavan posao, stalno odlažu nabavljanje određenih uređaja. Žive kao da još studiraju, možda ponovo. Odbacio je ideju da u životu mora biti napretka. Ta ideja, da nešto mora da ide napred, postala mu je preteška. Ništa ne mora da napreduje, možda ženino istraživanje, ali sve ostalo ne mora, ništa.

Njegova zbirka nevinosti da, ona napreduje.

Bekov posao je nevažan, posao njegove žene nije. Istraživanje je jedan od mnogih ciljeva koje je postavila sebi. Bek podržava njene projekte. Ono čemu on teži prilično je jasno:

želi da usreći ženu. Čovek bi pomislio da je to dostižan ideal. Sreća ne može biti baš toliko nedostižna, posebno ne tuđa.

Godinama je pokušavao da usreći sebe, ali to je bila slepa ulica. Onaj ko pokušava da usreći sebe naiđe na zarđali kolosek, težnja ka sopstvenoj sreći svodi se na prodiranje u pakao.

Jednog dana, pre otprilike deset godina, odlučio je da će usrećiti ženu, makar to bilo nauštrb sopstvenih čežnji i želja. Ionako su mu se činile sve besmislenijim, te njegove čežnje, poput insekata, apsurdno nezasite, neumorne poput mrava, pošast, takve su bile te njegove čežnje. Tako ide i kroz život, kao neko ko je preživio pošast, ko je danima, nedeljama, godinama bio okružen rojem pčela, jeste mu ostalo nekoliko uboda, ali je ipak izašao relativno neoštećen.

U početku je osećao sardonsko zadovoljstvo silujuć sopstvene čežnje, ali reč „silovanje“ mogla bi da izazove pogrešne asocijacije. Nije toliko stvar u tome što je silovao sopstvene čežnje, koliko ih je negirao, odrekao ih se poput loše navike.

To je bilo pre otprilike deset godina. Sve slabije se seća prošlog života, svog drugog života, kako on to kaže, iako mu je jasno da je to laž, ne možeš podići Berlinski zid između sebe i sopstvene prošlosti. Ali tragovi pošasti su sve manje primetni, i to nije laž.

Kolege s posla umeju da pitaju za tu njegovu malu sreću, kao da sumnjaju da je reč o nesporazumu, ali za svaki slučaj ipak pitaju. Bek uvek odgovara isto: „Velika sreća ne postoji, samo je patnja velika, sreća nikada.“ I onda brzo vrati pogled na svoja uputstva za upotrebu, zato što zna da je dao suviše jednostavan odgovor, da je previše očigledno da hoće da prekine diskusiju. Ne želi drugima da nameće svoj život, oni nisu preživeli pošast, drugačije doživljavaju svakodnevicu,

ne osećaju potrebu da drže svet na distanci zato što nisu iskusili opasnosti tog sveta. Svestan je da su demoni koji su ga zaveli i dalje tu, zato se izoluje koliko god je moguće, čuva svoju sreću.

Ljudi ne treba da pokušavaju da ga iznenade, zato što on iznenađenje doživljava kao pretnju, kao povredu njegove stroge rutine, napad na sistem koji funkcioniše, iako je on svestan da je taj sistem klimav. Jednom kada saznaje da si živ postane previše, povratak u svet u kom se život podrazumeva je težak, možda čak i nemoguć. Strahuje od trenutka kada će mu pomisao na to da je živ ponovo postati preteška. Zato je osmislio pravila, zakone. On je čovek koji sastavlja spiskove stvari koje treba uraditi tog dana, i koje se zatim mogu precrtati. I dalje se bori, ali praktično je pobedio: male stvari ga čine srećnim, zapravo velike, jer mu se to malo sve više čini kao mnogo.

Krupne ženine oči su sada još krupnije nego inače i ponavlja reči kojima ga je pre manje od minuta probudila: „Ptica je bolesna.“

Bek želi da otvori usta da nešto kaže, ali pošto se boji da na njegova pitanja nema odgovora, privija njenu oznojenu glavu uz sebe. Oseća kako u njemu navire bes, bes prema nevinom, zato što nema na koga drugog da bude ljut. Sve na šta bi mogao da se naljuti je ovde, ono što drži u ruci je njegov život, oseća kako je vlažan, topao, živ i uplašen.

Njen strah je krajnje nepodnošljiv zato što ga čini krivim. Veliki deo bola je uspeo da ukloni, da otera smehom, da otkloni kao nebitnu nuspojavu, ali ovo dakle ne može. Ovde je kraj, ovde njegova uteha postaje bespomoćna.

Bes je pitanje eksplozije, i on eksplodira. Ponovo. Često je umeo da eksplodira. Njegove eksplozije postale su implozije.

Ćutke ga odvodi u kupatilo, vuče ga za sobom. On se prepušta. Bela spavačica leprša oko nje, liči na dete koje se maskiralo u duha.

On tek tada vidi krv, sasušenu na unutrašnjoj strani njenih butina; na nekim mestima još pomalo kaplje.

„Zašto ne paziš bolje?“, hteo bi da vikne. „Pazi malo bolje.“ Ali na šta da pazi? Sudbina neće ustuknuti pred pažljivošću.

Bek seda na kupatilsku prostirku, nosi samo gaće, čak i zimi, ne voli pidžame. Hvata je za stopala. „Ne plaši se“, kaže joj, „ptico, ne plaši se“, ali dok to izgovara, shvata da više odagnava svoj strah nego njen.

Ona izmiče stopala. „Imam nepravilno krvarenje“, čuje kako kaže. I pita je, ne, primećuje: „Tako obilno.“ Kada želi, može da se isključi, odgovori mu postaju automatski, baš kao i pokreti. Ume da živi kao mašina. U Bekovoj kući je sve nepravilno, sada znači i krvarenja.

On ustaje, zove doktora, zatim na sekretarici prevodilačke agencije ostavlja poruku da će danas verovatno doći malo kasnije.

Prirodnim sunđerom koji im je ostao s nekog odmora čisti ženine noge i zatim joj pomaže da se obuče. Priča o prethodnoj večeri, o poznaniku kog oboje slabo znaju, o vrelini, vežba bezbrižnost.

Pojačava se bes, konstanta njegovog života. Stegnuo je pesnicu, ali pošto nije imao ko da je se uplaši, prestao je. I zbog toga se otuđio od sveta, ne želi više da bude u sredini, samo sa strane. Nemoguće je biti srećan i biti okružen svetom.

„Pozovi taksi“, kaže mu žena.

Ponovo će biti topao dan. Bek pali ventilator i zove taksi. Na krevetu je ženina spavačica. Uredno složena.

Njegova bezbrižnost jeste foliranje, ali je praktična; iza nje se krije težina nasilja. Čovek naravno može da odluči da i nasilje shvati bezbrižno, ali šta вреди ako telo misli drugačije?

Čekaju taksi kod vrata. Ženin potiljak je i dalje vlažan. Golica je po vratu, ali ona okreće glavu. Ono što se sada dešava nije deljivo, ne može se čak ni najmanje podeliti.

„Što mu toliko treba“, kaže joj.

A ona odgovara: „Vidi, magla je.“

„Verovatno je sve u redu“, kaže joj.

Ona čačka uvo.

„Nemoj“, kaže joj, „samo ćeš ga nagurati unutra.“

„Moram nešto da izvučem.“

Lice joj je bledo. Nastavlja da čačka dok taksi ne stigne.

U taksiju vidi užasnutost na njenom licu. Nudi joj žvaku. Ranije bi rekao da joj se oseća iz usta, ali odavno je odustao od agresivne iskrenosti. Smatra da je uljudnost vrlina, čak i kada je lažna.

Ona žvaće, a on joj, pošto odbija da se pomiri sa užasom na njenom licu, nežno i ritmično stiska ruku.

Čekaonica je udobna, gotovo prijatna. Bek seda između jedne starije i jedne trudne gospođe i zauzima stav budućeg oca. Gospođe mu se osmehuju, sestra im nudi čaj. Jako su ljubazni ovde.

Ginekolog je mešavina mrtvozornika i dobrovoljnog vatrogasca. Ali uliva poverenje. Ako ti ima spasa, onda je on čovek koji će ti pomoći.

Bekova žena je dugo unutra, on pokušava da zamisli šta se dešava u ordinaciji. Predstave koje zamišlja nemaju nikakve veze s požudom, više s mučenjem, poniženjem,

neprijatnom igrom koja nikako da se završi. Žene pored njega otpočinju razgovor. „Kad vam je termin?“, čuje.

Nikada nije želeo decu. Biološki instinkti mu ne rade ili su zauzeti drugim stvarima. Ponekad je maštao o tome – ko nije? – ali te vizije su se uvek završavale slikama dece koja mu umiru u rukama, pod njegovim rukama, pored njegovih ruku, često i od njegovih ruku. Kako bi izbegao sopstveno predviđanje, nije napravio decu. Nema on vizije, daleko je od verovanja u NLO i vanzemaljce, ali svašta može da zamisli. Čoveka ne određuje samo ono što čini, već i ono što može da zamisli da čini. On zna koliko je lako preći tu granicu između mašte i stvarnosti, a kada je jednom pređeš, ne možeš tek tako da se vratiš. Zato nema decu.

„A vi? Znete li već nešto više?“ Starija žena ga gleda puna iščekivanja. Misli da će čuti nešto o novom životu, šta jedan muškarac inače traži u čekaonici kod ginekologa? Odlučuje da je ne razočara. „Ne znamo“, kaže, „čekamo.“

Pre nekih deset godina, otprilike u isto vreme kada je odlučio da se odrekne sopstvene sreće, Bek je definitivno prestao da piše. Uzrok tome su bili praktični i manje praktični razlozi. Ljudi su navaljivali na njega da napravi nešto prepoznatljivo, nešto pristupačno, nešto bezbrižno. Ali koliko god da se trudio da bude bezbrižno – i u vreme kada je težio sopstvenoj sreći, bio je spreman da učini drugima – ta bezbrižnost mu je izmicala.

„Je l' vam to prvo?“, pita ga žena pored, starija gospođa s tašnom na krilu.

Neka pitanja je bolje ne postaviti mu. Ovo je jedno takvo, osmeh mu prelazi u grimasu. „Jeste“, ponavlja. „Prvo je.“

„Ja sam došla samo na bris“, kaže. Kao da je i na trenutak pomislio da je došla zbog novog života, kao da njene godine nisu znatno umanjile broj mogućnosti.

„Da“, kaže joj, „jednom godišnje, to je važno.“

„Jednom u pet godina.“ Ispravlja ga strogim, majčinskim tonom i vadi maramicu iz tašne. Njemu se učini da čuje ženu kako vrišti. Možda umišlja, ponekad čuje vriske kojih nema.

Bek je otkopao nešto što bi bilo bolje da je ostalo zatrpano, bes, možda bi trebalo reći mržnju, slepu, verovatno neosnovanu i vulkansku po prirodi. Zato je odlučio da se okane pisanja. Kristijan Bek je dovoljno inteligentan da bi mogao da bude opasan, bio je svestan toga. Ali možda nije stvar u inteligenciji, možda je on, koji je sebe želeo da sagleda bez iluzija, golog i hladnog poput zamrzivača, ipak bio pomalo zanesen samoobmanom. „I talentovana tama je ipak tama, ne bih želeo da njom nekog otrujem“, rekao je. Ne seća se više kome, nije u kontaktu s ljudima iz prošlosti. Ne zbog neljubavnosti, nije se radilo ni o ravnodušnosti – bila je to mera predostrožnosti. Čovek mora da se zaštititi. Odluka mu nije teško pala zato što je većina čitalaca odavno zatvorila oči pred talentovanom tamom. A kada se izuzme tama, smatrao je da je pisanje postalo nebitna aktivnost, gotovo besmislena.

Ambicija je ista pošast kao i sopstvena sreća, roj insekata koji ti se vrzma oko glave, a naposljetku su sve te čežnje, sve te ambicije dolazile iz istog zagađenog izvora, koji je on s teškom mukom pokušao da zatrpa.

Ginekolog otvara vrata čekaonice. „Dođite na trenutak“, kaže Kristijanu Beku. Glas mu zvuči preteće, ali i to može biti uobrazilja.

Bek oseća kako ga gospođe gledaju, željno, gotovo entuzijastično. Ne mogu da se suzdrže; tuđe slabosti, samim tim i tuđa patnja, potvrđuju sopstvenu snagu. Što je tuđa životna snaga više narušena, to se sopstvena čini jačom. Tako je i s voljom za životom, zato često izgleda kao da tuđa patnja

miriše na erotični parfem. Kod saosećanja je božanstveno to što se nikad ne tiče nas samih, po završetku možemo osveženi i raspoloženi da nastavimo sa sopstvenim životom, rasterećeni od sve patnje koju smo upravo posmatrali izbliza, ali koja nas se jedva tiče.

„Treba malo da se povрати“, kaže ginekolog. Govori zvanično, ali ljubazno, s razumevanjem. Izgleda da prilično dobro može da zamisli bol koji ne oseća.

„Odsekao sam komadić tkiva“, kaže ginekolog, „radi ispitivanja. Poslaćemo ga u laboratoriju, trebaće otprilike nedelju dana.“

Bek je ljubomoran na ginekologa. Već neko vreme radi na projektu osećanja tuđeg bola. Preterano je reći projekat, u pitanju su misli koje ga obuzimaju tokom prevođenja uputstava za upotrebu. Na primer, nedavno je radio na uputstvu za upotrebu motorne testere i pomislio je: Ako sada pogrešim i zbog te greške neki čovek sebi odseče ruku, kako da osetim njegov bol, kako ću ga ikada osetiti? Ili možda preseče svoje dete napola, zbog greške u uputstvu. Možda Bek želi da oseti tuđi bol zato što svoj više ne oseća. To je jedna mogućnost, ali nju odbacuje.

Njegova žena leži na nečemu što bi se moglo nazvati krevetom. Bek je uzima za ruku, malu ruku s izgrizenim zanokticama. „Kako si?“, pita je.

„Dobro“, kaže. Pored nje je čaša vode, želi da joj je doda, ali ona odmahuje glavom.

„Još deset minuta“, kaže. „Onda možemo da idemo.“

Sedi pored nje ćutke. Pustio joj je ruku, oboma je previše vruće, ruke im se lepe. U čekaonicu su došli novi ljudi, do njega dopiru glasovi žena koje razgovaraju, zvuče veselo, kao jedno veliko obećanje.

„Brzo je prošlo“, kaže joj.

Ona klimne glavom. S vrata te zbrinu, brzina je važna. „Bolelo je.“

Hteo bi nekako da je nasmeje, ali ne zna kako. Zatim odluči da klekne.

„Šta to radiš?“, pita ga žena.

„Klečim.“

„Ne glupiraj se, ući će doktor.“

„Ne radim ništa loše“, kaže, i dalje klečeći pored kreveta, „klečim pred tobom.“

Zagađeni izvor je zatrpan, i klečeći u ginekološkoj ordinaciji za oporavak pacijentkinja nakon zahvata, on shvata da je gleda kao u boga. Ona to ne voli, zato kleči u tišini.

Prolazi nedelju dana. Krvarenje je stalo sutradan, ne spominju ga više, čini se da su zaboravili. Bek je nastavio s obavezama u prevodilačkoj agenciji, žena se vratila istraživanju. Često nastupi tišina u razgovoru, čini se da im to ne smeta naročito mnogo. Kad se uveče vrati kući, on sedne pored prozora i čita. Onaj ko više ne piše ima sve vreme za čitanje. Čitanje nije toliko časno kao pisanje, ne donosi nikakav novac, ali ipak je korisno. I to je jednom nekome rekao, ali ne seća se više kome.

Žena do kasno uveče kuca. „Šta radiš?“, pita je.

„Odgovaram na mejlove“, kaže, ne dižući pogled s tastature, „moram ipak da održavam kontakt sa svetom.“

Zbog njenog istraživanja preselili su se u Getingen, grad u unutrašnjosti nedaleko od Hanovera, dovoljno pitoreskan da privuče nekoliko turista godišnje. Daleko od centra sveta. To se uklapa u život koji je Bek izabrao, što dalje od centra. Novine čita površno; ranije je čitao sigurno po četiri dnevna lista i razne časopise. Odlučio je da ostatak života provede bez vesti, barem bez uspostavljanja veza između različitih vesti.

Čita vremensku prognozu i kod ulaznih vrata ima barometar koji voli da čukne. „Vazdušni pritisak opada“, ume da kaže. Rituali male sreće. Za svaki slučaj je i kod kuće počeo da govori nemački. Nevidljivost je pitanje potpune asimilacije.

Stoji pred prozorom, pored jedine biljke u kući, i čeka ne vreme, ali sumnja da će ono zaista rasterati vrelinu. Vetar i dalje duva s jugoistoka. „Kome pišeš tako dugo?“, pita je.

Seksualni odnosi su im odavno utihnuli, ali to nije smak sveta. Nije razlog za brigu. Ponekad se zagrle u krevetu, on je ljubi dok spava, nekad i kad je budna.

Seks ne vodi sreći, već upravo odvodi od nje. Kad mu se žena udubi u istraživanje, on koji put izdrka u kupatilu. Zatim opere ruke i nastavi da čita. S vremena na vreme prođe pored lokalnog bordela, ne ulazi unutra, a pre četiri godine je imao fizički kontakt s koleginicom iz prevodilačke agencije. Prvo u ve-ceu, kasnije u kuhinjici. To je potvrdilo njegove sumnje. Bilo je lepo, nije da nije, iako ni u to nije bio siguran zato što je bilo toliko drugih osećanja u igri; u svakom slučaju, nije doprinelo sreći, čak ni tuđoj, u najboljem slučaju dovelo je do veoma kratke umrtvljenosti.

Bek gleda druge žene, primećuje ih, ali bez posledica. Ne zna koga ili šta gleda njegova žena. Čovek ne treba da želi sve da zna, to je za one koji nisu sigurni u sebe.

„Dobio sam pismo“, kaže joj, „iz Holandije.“

Ona prestaje da kuca, on joj otrese prašinu s ramena. Perut. „Od koga?“

Ne diže pogled, nastavlja da kuca, iako nešto sporije. Poznaje puno ljudi, to je normalno, istraživanje kojim se bavi zahteva mrežu kontakata. Osim toga, ona je tip osobe koji održava kontakte, otprilike onako kao što neki drugi ljudi održavaju baštu. Za prevođenje uputstava za upotrebu nisu potrebna poznanstva.

„Neki časopis, hoće da štampaju jednu moju staru priču.“

„Zašto?“

„Zašto? Nemaam pojma zašto. Uklapa im se u temu broja. Očigledno.“

„U temu broja.“

Oseća blagi podsmeh u njenom glasu. Eho sopstvenog podsmeha kog se takođe odrekao. Nema više potrebe da ikoga ubije svojim pisanjem, čak ni sebe.

Ona zatvara mejl.

„Ne bi bilo baš dosledno da sad odjednom dam dozvolu, prestao sam zato što je izvor koji sam crpio zagađen.“

Žena sedi u gaćama na peškiru, zato što bi se inače zalepila za stolicu. Uzdahne. Nije oduševljena zagađenim izvorima.

„Ali fino plaćaju“, dodaje on.

„Koju priču?“

„*Deca Jab juma*¹.“

Ona ustaje. Zapisuje nešto u rokovnik, po stolu joj lete papirići, crteži, brojevi telefona, imena, adrese. „Daj im“, kaže mu. „Vreme je da se malo ohladimo, vreme je za klimu.“

Neko vreme zajedno gledaju kroz prozor i čekaju nevreme, kao što su to često činili, dok im u leđa duva ventilator. Zatim žena odlazi u kadu, zbog vrućine je muči svrab, a on piše kratko pismo časopisu da mogu da objave njegovu priču i da mu novac odmah prebace na račun u Getingenu.

Posmatra biljku i seče nekoliko uvelih listova, žena čita časopis o međunarodnoj politici, kupka miriše na grejpfрут. Kada telefon zazvoni, makaze su mu još u ruci. Suprotno običaju, javlja se tihim, gotovo prošaptanim: „Halo.“ Sestra iz ginekološke ordinacije pita da li Bekova žena može da

¹ Čuveni amsterdamski bordel. (Prim. prev.)

svrati sutra ujutru, oko devet, možda i malo ranije, pola devet, ako može.

Bek kaže: „Može u pola devet.“

„Prenećete joj?“

„Preneću joj.“

Ptica je u kupatilu namazala plavu masku za lice.

„Izgledaš kao štrumpf“, kaže joj. „Pitaju da svratimo sutra do ginekologa.“ Posmatra različite maske za lice, kreme, tube tečnog sapuna.

„Ovo je užas“, kaže mu. Podiže časopis o međunarodnoj politici.

On klimne glavom, radije izbegava diskusije. Radije izbegava sve što može da preraste u nepristojnost. Zatvara ormarić s lekovima koji je bio otvoren, zatim se vraća kod biljke. Ventilator širi topao vazduh. Ženin kompjuter je i dalje upaljen, gasi ga. Čitavog života je težio da bude nezavisan, samim tim i sam. Kada je dostigao granice te nezavisnosti, vratio se na oblik zajedništva koji mu je delovao podnošljivo, zato što su granice bile utvrđene. Ljudi ne znaju da živi sa ženom. Kad znaju da živiš s nekim, već znaju previše, smatra Kristijan Bek. Na poslu ga zovu „većitim neženjom“. U malom gradu se mnogo priča, ali ne o njemu.

Sledećeg jutra u čekaonici kod ginekologa nema nikog. „Da uđem s tobom?“, pita Bek.

„Nemoj“, kaže mu ptica, „čekaj me ovde.“

Seda pored gomile časopisa.

I ovog jutra mu sestra donosi čaj. „Kockica šećera, je l' tako?“ Zadovoljno se osmehuje zbog svog nepogrešivog pamćenja.

On joj uzvraća osmeh dok mu daje čaj. Voli kad mu žene poklanjaju pažnju, makar to bilo i na delić sekunde; daje mu

osećaj da je u teoriji i dalje bitan. Ne treba mu više od toga, teoretski je dovoljno.

Nekad izgleda kao da radi zadatak. Koliko puta možeš da se rastaneš pre nego što život prestane da bude život.

Čita časopis za trudnice i o trudnicama. Sestra ga s vremena na vreme obiđe. Pokušava da pročita nešto iz njenog pogleda, možda sažaljenje, zabrinutost, prijateljsko interesovanje, ili jednostavno dosadu. Dok se premešta, na delić sekunde vidi svoj odraz u ogledalu postavljenom u čekaonici, kako bi pacijentkinje imale priliku da se još malo srede pre ulaska u ordinaciju. Šta ljudi vide kada ga vide? Onda se seti da ga ne vide. Nema razloga da ga vide. Ima on upadljive karakteristike, prema policiji naočare su već upadljiva karakteristika, ali ništa na njemu nije dovoljno upadljivo da bi zaista bio vidljiv. Bek je jednom uhapšen, mada nikad nije osuđen, i zato zna šta policija smatra upadljivim karakteristikama.

Seća se kako je sedeo ovde pre nedelju dana, seća se straha koji je ptica osećala; sada ga na njenom licu nije bilo. Bila je samouverena, vesela, bezbrižna. Čak i kada nisi, treba tako izgledati. Ponela je nešto da veze u slučaju da moraju da čekaju, ali nisu morali.

Bekova žena izlazi iz ordinacije, nosi tašnu sa stvarima. Rokovnik, telefon, češalj, novac, vez. Nema karmin, gotovo nikad ga ne koristi. Samo u posebnim prilikama.

On praznu šoljicu od čaja odnosi sestri, koja se ponovo zavodljivo osmehuje.

„Hoćemo li peške kući, ptico?“, pita je.

Odlučuju da idu peške kući.

„I?“, pita je napolju, pod drvetom.

„Umirem“, kaže mu.

On se smeje. Ima izjava na koje čovek može samo da se smeje. Oboje se smeju. Cerekaju se. Sve dok on ne kaže: „Ne glupiraj se. Da, jednog dana, ali ne sada.“

Ćutke hodaju.

„Je l' ti to doktor rekao?“, pita je na semaforu.

„Ne, naravno da nije, doktori to nikada ne kažu, doktori to kažu drugačije, govore o statistikama, iskustvima, očekivanjima koja ne moraju da se ostvare.“

Kupuju sladoled.

„Moram prekosutra u bolnicu na opsežnija ispitivanja.“

„Doživećeš sto tri godine“, kaže Kristijan Bek, „sto četiri, možda čak i sto pet, sve ćeš nas nadživeti.“

Ali dok idu ka kući, još držeći kornete, Kristijan Bek ponovo uhvati sebe kako misli da se zbog njega razbolela. Da iz nje nije isisao samo nevinost već i život, kao da se život nalazio u toj nevinosti.

Kod kuće ona odlazi u kadu i zatim odgovora na mejlove, sedeći na peškiru.

Bek seda na pokrivač na podu, tako da može da je drži za bosa stopala, da bi zatim polako utonuo u san.

„Nemoj da me golicaš“, kaže mu.

Sve dok težiš sopstvenoj sreći – čekaš, to ga je takođe odvrćalo od sreće, čekanje na više, bolje, dublje, intenzivnije, savršenije, sigurnije, otpornije, stvarnije. Ne bi želeo da izgubi ovu tugu, istovremeno poznatu i laganu. Ne biti niko, ništa više ne predstavljati ima svoje prednosti, gotovo je rasterećujuće. Pošteđen si besmislene konverzacije, za početak, i gomile nerviranja.

Dok joj drži stopalo, oseća da je već deli s doktorima, bolničkim krevetima i medicinskim sestrama. Budućnost u kojoj će sve manje učestvovati.